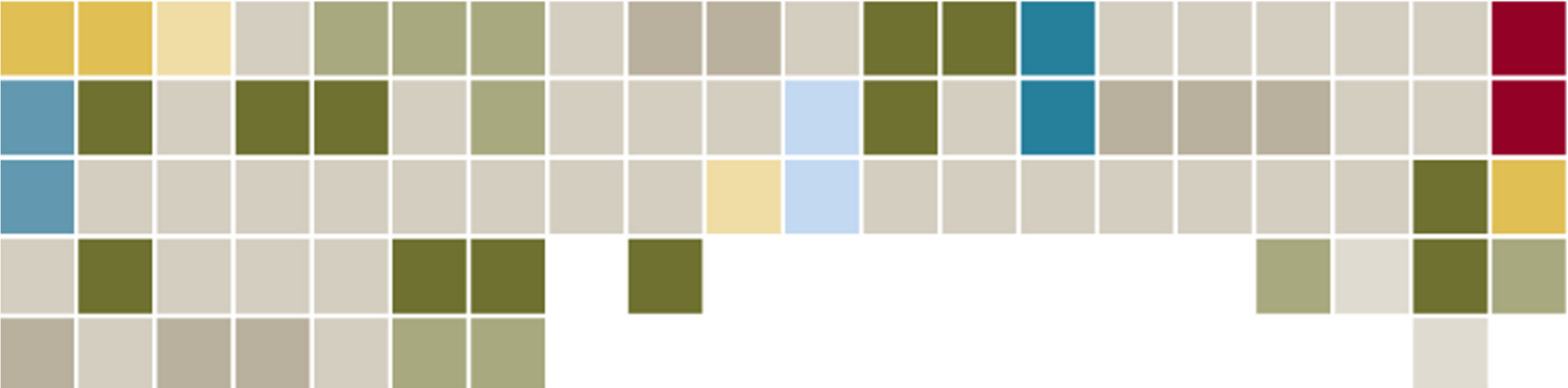

ОБЩЕСТВЕНИ НАГЛАСИ КЪМ ДОНОРСТВОТО НА ОРГАНИ

Октомври 2019

ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ПРОУЧВАНЕТО

Контекст и цели на проучването

Трансплантацията на органи е едно от големите постижения на медицината и шанс за живот на много хора с тежки заболявания. Същевременно, тъкмо успешните трансплантации поставят пред медицинските специалисти редица предизвикателства. От една страна, нараства броят на хората, които чакат за трансплантация, от друга – броят на донорските ситуации намалява както в абсолютен, така и в относителен дял (главно заради отказа на близките да дарят органите на починал свой роднина). Това кара медицинските власти да предприемат редица действия за увеличаване на информираното съгласие за донорство.

Като част от тези усилия Изпълнителната агенция „Медицински надзор“ възложи на Социологическа агенция Алфа Рисърч да проведе представително социологическо проучване за степента на информираност на българските граждани по тези въпроси и склонността им да дадат съгласие за донорство на органи – лично на тях, или на техния близък при евентуален смъртен случай. Това е първо по рода си специализирано проучване в България, като в него са използвани и някои сравнителни данни от специализирания Евробарометър по темата - 2006 и 2010г.

Какво показва проучването?

Доверие в трансплантациите и съгласие за донорство

Три четвърти от българите биха потърсили възможност за трансплантация при нужда, но едва една трета биха дали съгласие за донорство на органи

Напредъкът на съвременната медицина кара все повече хора да се доверяват на възможностите и успеха на трансплантациите, а понякога и да ги предпочитат пред други лечения. 74.1% казват, че ако им се наложи – на тях или на техния близък – биха търсили възможност да им бъде направена трансплантация. Едва 8% са категорични, че не биха прибегнали до подобна възможност.

Същевременно, към момента, 35.2% декларират съгласие да станат донор на органи при евентуален инцидент или злополука с фатален край. Аналогична е картината, когато въпросът се постави за съгласието близък починал роднина да стане донор на органи. 31.7% декларират подобно съгласие.

Внимателният *анализ по социални групи* показва няколко по-ясно изразени тенденции:

Столичани (52%), хората с по-високо образование (49%) и жените (53%) са с близо 20 на сто по-склонни да дарят органи, отколкото средното за цялото население. Хората, които са разговаряли по тези въпроси също имат по-висока нагласа да станат донори – около 60 на сто, при средно 35%.

На какво се дължи това разминаване между доверието в трансплантациите като шанс за живот и ниското съгласие за донорство? Проучването показва, че в обществото са налице минимални негативни нагласи към донорството на органи по принцип – едва 3.8% са срещу него. Следователно, причините трябва да бъдат търсени другаде, а именно:

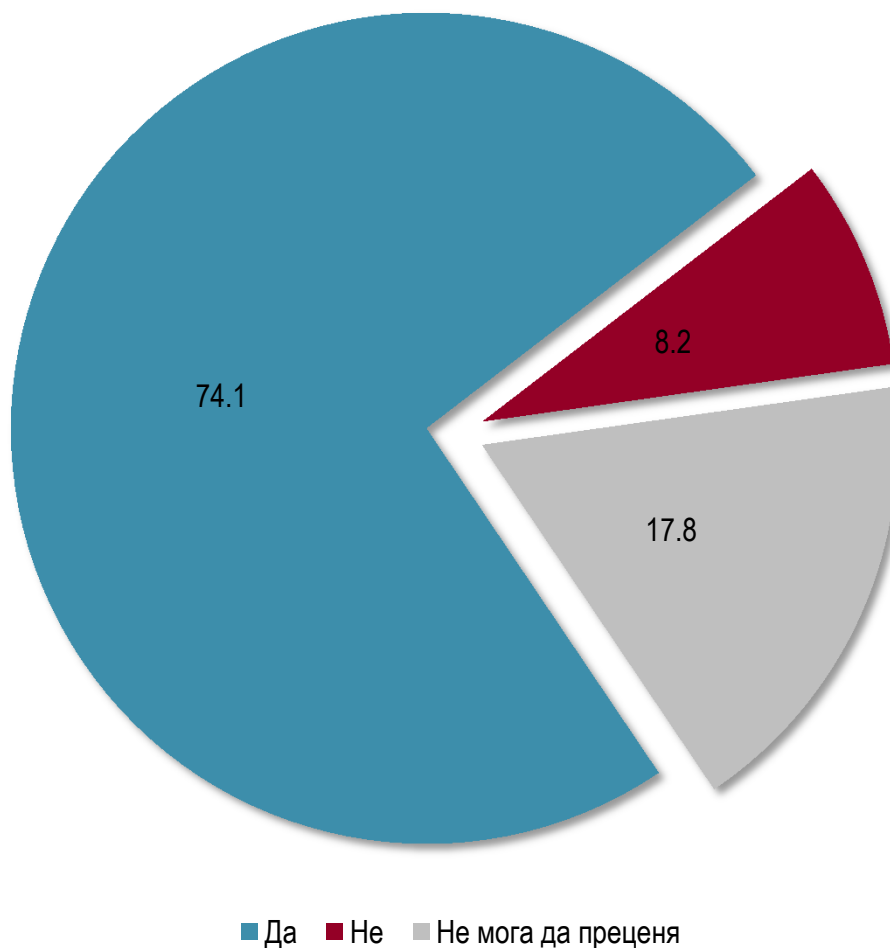
- ✓ В информираността
- ✓ В бариерите и страховете
- ✓ В мотивацията към съпричастност

СКЛОННОСТ ЗА ПРИБЯГВАНЕ ДО ТРАНСПЛАНТАЦИЯ В СЛУЧАЙ НА НЕОБХОДИМОСТ (%)

Три четвърти от българите биха потърсили възможност за трансплантация при нужда, но едва една трета биха дали съгласие за донорство на органи.

Ако ви се наложи, на вас или на ваш близък, бихте ли се съгласили /търсили възможност/ да бъде направена трансплантация на орган?

Q5. Ако ви се наложи, на вас или на ваш близък, бихте ли се съгласили /търсили възможност/ да бъде направена трансплантация на орган?

База: Цялата извадка

СЪГЛАСИЕ ЗА ДОНОРСТВО НА ОРГАНИ ПРИ НАСТЪПВАНЕ НА МОЗЪЧНА СМЪРТ (%)

Вие лично бихте ли дали съгласие да бъдете донор?

	2006 *	2009*
България	40%	42%
ЕС	56%	55%

Ако Ваш близък изпадне в мозъчна смърт, бихте ли дали съгласие да стане донор?

	2006 *	2009*
България	41%	44%
ЕС	54%	53%

База: Цялата извадка

*Източник: Специален Евробарометър , 272/2007 и 333a/2010

Q10. Вие лично бихте ли дали съгласие да бъдете донор?

Q11. Ако Ваш близък изпадне в мозъчна смърт, бихте ли дали съгласие да стане донор?

**САМО 3.8% ОТ БЪЛГАРСКИТЕ ГРАЖДАНИ СЕ
ОБЯВЯВАТ СРЕЩУ ТРУПНОТО ДОНОРСТВО НА
ОРГАНИ ПО ПРИНЦИП**

Увеличаването на донорството?

- ☐ В нарастване на информираността
- ☐ Преодоляване на бариерите и страховете
- ☐ Мотивация към солидарност

Степен на информираност и интерес към допълнителна информация

40.1% от анкетирания пълнолетни българи заявяват, че са срещали информация за донорството на органи. Мнозинството обаче - 59.9% - твърдят, че никога не са се сблъскали с подобна информация. Най-често темата е била поднасяна в медиите (31.2%). На значима дистанция, със 7.2% посочвания, се нареждат лечебните заведения, 5.8% - информация в интернет, 3.8% - сайтове или брошури на официални институции. По 0.3% отбелязват, че са чували по повод практики в чужбина, или от информация в здравната книжка.

Друг, важен аспект на темата е обговарянето ѝ със най-близките. Международните проучвания показват, че именно разговорите в семейството са много важен фактор, който определя склонността да се даде съгласие за трансплантация на органи след смъртта на индивида, или на негови близки. Данните от специализираното проучване на Евробарометър от 2006г. показват, че 77% от тези, които са разговаряли по темата вътре в семейството си, са склонни да дадат съгласие за трансплантация на техен орган след смъртта им. Сред тези, които никога не са разговаряли по тези теми, такава готовност проявяват 42%, или с цели 35 на сто по-малко*.

Едва една трета от българите обаче са разговаряли по въпросите на донорството на органи и трансплантациите със свои близки, приятели, или медицински специалисти, като от тях само 12% - със свои близки срещу 40% разговарял в семейството сред гражданите на ЕС.

На фона на относително ниската информираност, разбираема е оценката на мнозинството анкетирани, че е добре да има повече информация по въпросите на донорството – 74% споделят това мнение. 5.2% са категоричните противници, които смятат, че такава информация само излишно би травмирала хората.

Степен на информираност и интерес към допълнителна информация/ 2

Основните направления, в които анкетираните биха желали да получат повече информация, са следните:

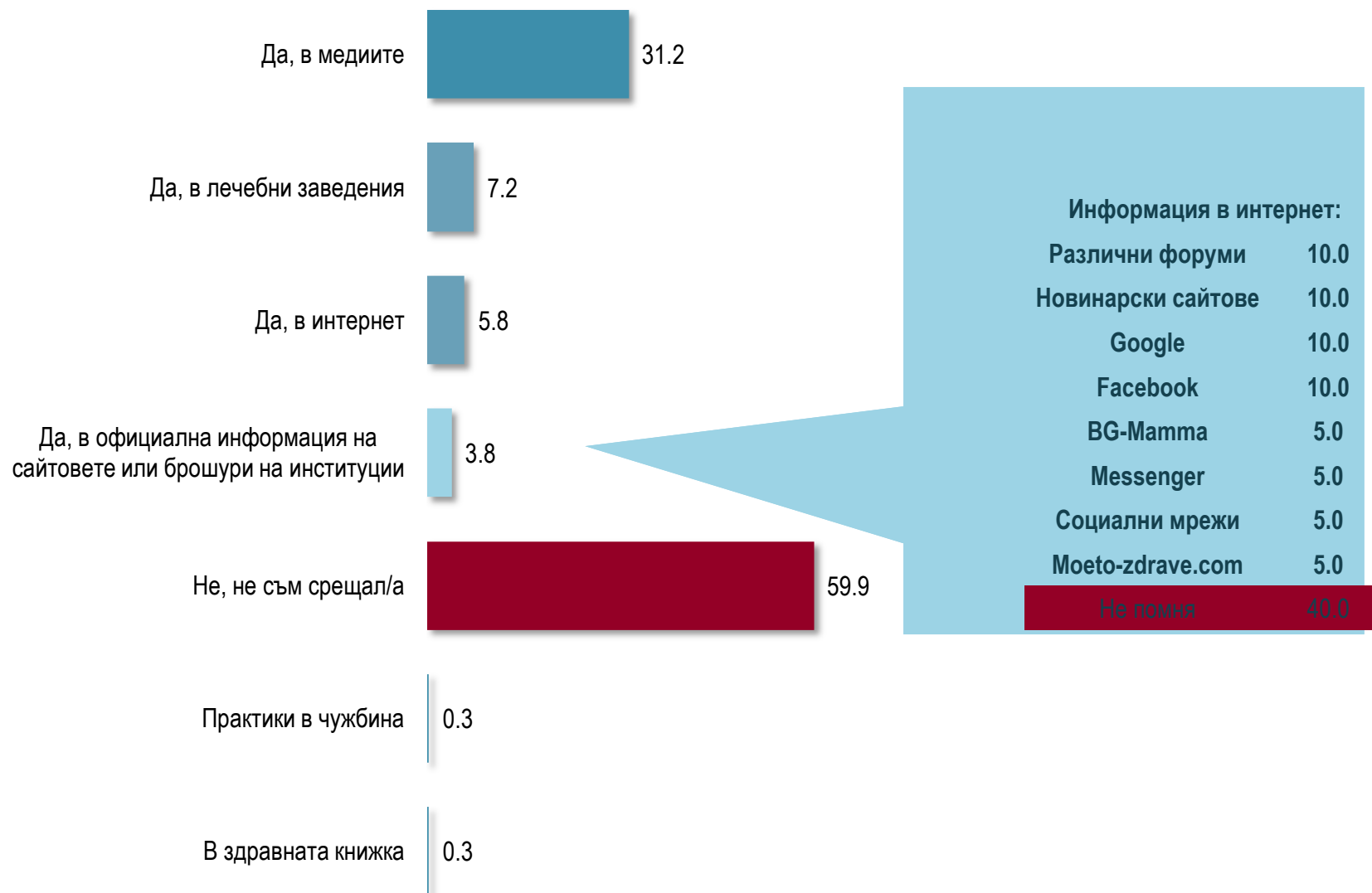
- ✓ Какви са гаранциите, че при възникнал инцидент с човек, декларирал желание да бъде донор, ще бъдат положени достатъчни усилия за спасяването му и няма да се злоупотреби със съгласието му (75.1%);
- ✓ Какви са гаранциите, че органите ще бъдат използвани за нуждаещи се хора (67.3%);
- ✓ На трето място идва необходимостта от повече информация за това къде и как човек трябва да декларира съгласие (или несъгласие) за донорство;
- ✓ 30% биха желали да научат повече за историите на хора, на които са били трансплантирани органи и почти толкова (28.8%) – историите на хора, станали донори;

Анализът по социално-демографски разрезии показва, че няма съществена разлика в търсената информация от отделните възрастови, образователни и социални групи. Ето защо информация, която да провокира разговори в семейството, сред приятелите, сред най-близките е много важен фактор за повишаване на информираното съгласие за донорство.

СРЕЩАЛИ ЛИ СТЕ ИНФОРМАЦИЯ, СВЪРЗАНА С ДОНОРСТВОТО? (%)

Темата за донорството на органи все още слабо присъства в публичната среда. Близо 60% не са срещали такава информация в публичното пространство.

База: Цялата извадка

База: Посочилите, че са виждали информация в интернет

Q2. А срещали ли сте някъде информация, свързана с донорството?
 Q3. Споменахте, че сте срещали информация какво трябва да направи човек, за да стане донор в интернет. Моля, посочете в кои сайтове: /Само сред посочилите, че са виждали информация в интернет/

РАЗГОВОРИТЕ ЗА ДОНОРСТВОТО НА ОРГАНИ В ЛИЧНИЯ ЖИВОТ НА ИНДИВИДА %

По данни на Евробарометър 77% от разговарящите по темата в семейството, са склонни да дадат съгласие за донорство на орган

Едва една трета от българите са разговаряли по въпросите на донорството на органи и трансплантациите със свои близки, приятели, или медицински специалисти.

Случвало ли ви се е да разговаряте за донорството на органи - какво представлява, как се случва, каква е ситуацията в България?

База: Цялата извадка

Q1. Най-напред искам да ви попитам до момента случвало ли ви се е да разговаряте за донорството на органи - какво представлява, как се случва, каква е ситуацията в България?

*Източник: Специален Евробарометър, 272/2007 и 333а/2010

Добре ли е да има повече информация по въпросите на донорството на органи?

Каква според вас трябва да е тя?

Q8. Добре ли е да има повече информация по въпросите на донорството на органи?
Q9 Ако смятате, че е необходима повече информация, каква според вас трябва да е тя? /Сред отговорилите, че е необходима повече информация/

База: Сред отговорилите, че е необходима повече информация

Според три четвърти от анкетираните е добре в медиите да има повече информация по въпросите на донорството.

Бариири пред донорството на органи vs мотивация за него

Един от важните фактори да се разбере защо в България има много малък брой случаи на донорство на органи, въпреки големия брой чакащи и нуждаещи се, е да се анализират страховете на хората.

Изследването показва, че основен е страхът от злоупотреба, породен от недоверието към медицинските екипи, че при евентуален инцидент няма да бъдат положени достатъчно усилия съответният човек да бъде спасен. 57.3% посочват именно тази причина като най-значима според тях за отказ от донорство.

На следващо място се нареждат по-иррационални мотиви, силно разпространени в реакциите на българите по различни казуси, не само по повод донорството – 42% смятат, че хората се страхуват „да не предизвикат съдбата“, а други 34% са на мнение, че „хората не искат да мислят за фатални неща“ – затова нито разговарят по темата, нито дават съгласие за донорство. Макар и на последно място, не трябва да се пренебрегва и делът на хората (18.4%, т.е. практически почти всеки пети), които свързват отказа с морално-религиозно причини.

Можем да обобщим, че въпреки вярата в науката и напредъка на медицината, у нас ръка за ръка съжителстват рационалното и ирационалното отношение към човешкото тяло и живота на индивида.. Доказателство за това е и фактът, че колкото по-ниско е образованието на анкетираните, техният социален статус и в колкото по-затворени общности живеят, толкова повече нараства значението на суеверната вяра в „предизвикването на съдбата“ и нежеланието да се мисли и говори по въпросите на донорството.

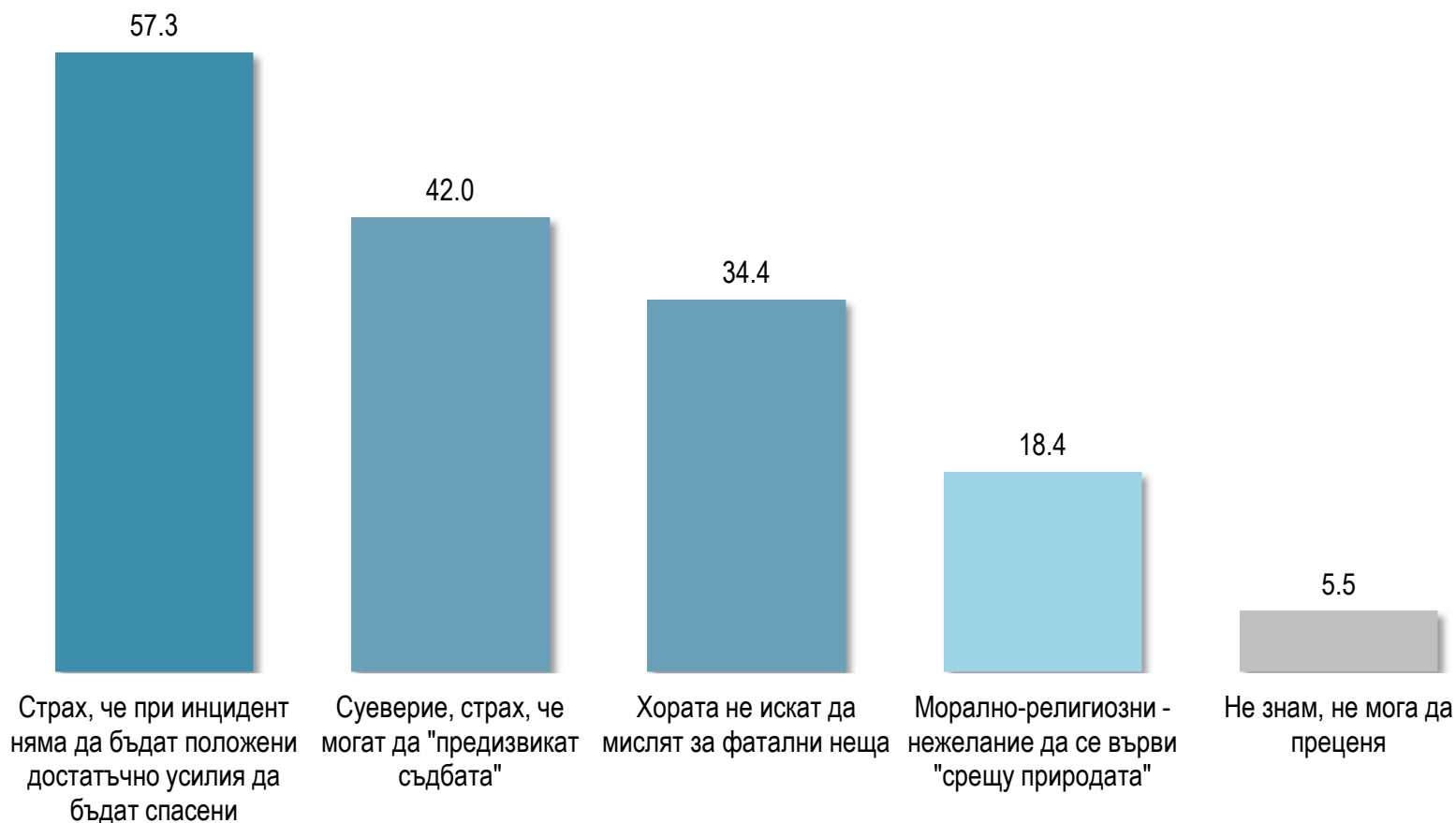
Обратното, когато става въпрос за позитивните мотиви, съществува висока степен на съгласие, че това са преди всичко хуманност, морален дълг, желанието да се даде шанс за живот на друг човек. Така мислят 58% от анкетираните. Незначителен е делът (4.7%), които виждат в трупното донорство финансови причини. Малко под една трета разглеждат този въпрос от гледна точка на реципрочността – разбирането, че и на техен близък може да се наложи трансплантация (29%). Отново не се наблюдават съществени статистически разлики в разбиранията на отделните социални групи. Сред хората с по-високо образование, по-информираните и по-често дискутиращите този въпрос, по-висока тежест придобива разбирането, че „на всеки може да му се наложи“, затова солидарността не трябва да се пренебрегва като мотивация.

БАРИЕРИ ПРЕД СЪГЛАСИЕТО ЗА ДОНОРСТВО (%)

Основната бариера е страхът от злоупотреби и неполагане на достатъчно усилия при инцидент да бъде спасен животът на потенциален донор.

Какви са страховете на хората, за да не желаят предварително (приживе) да декларират съгласие за донорство?

Q7. А според вас какви са страховете на хората, за да не желаят предварително (приживе) да декларират съгласие за донорство?

База: Цялата извадка

МОТИВАЦИЯ ЗА ДОНОРСТВО НА ОРГАНИ (%)

✓

За българските граждани основният фактор за донорство на органи е хуманността и желанието да бъде даден шанс за живот на друг човек.

Какви са основните мотиви на хората да декларират приживе съгласие за донорство, или съгласие органи на починал близък да се използват за трансплантация?

Q6. Според вас, какви са ОСНОВНИТЕ мотиви на хората, които сами приживе се съгласяват да станат донори на органи, или на близките на починал човек, които дават съгласие неговите органи да се използват за трансплантиране на нуждаещ се?

База: Цялата извадка

Нагласи към начина на законовото регулиране на съгласието за донорство

Друг важен аспект на темата е как да става декларирането на съгласието за донорство. Независимо от факта, че в българското законодателство е регламентирано изрично да се декларира отказът от донорство, а не съгласието за него, 51.3% от българите са на мнение, че трябва да бъде точно обратното – хората сами да декларират желанието си за донорство. Едва 3.8% са на мнение, че изобщо не е редно да има донорство на органи. Т.е. може да се приеме, че у нас липсват крайни негативни нагласи. Което означава, че увеличаването на донорството трябва да се търси не в преодоляването на негативизма към процеса по принцип, а в информираността, намаляването на страховете и в създаването на мотивация към солидарност.

Съответно на разбирането, че съгласието за донорство трябва да е лично декларирано е и мнението, че онзи, който е дал съгласие трябва да има предимство (за него и семейството), ако възникне необходимост от трансплантация. **Всеки втори е на мнение, че хората, регистрирани като донори и техните семейства, трябва да имат предимство при нужда от трансплантация.** На обратната позиция стоят над три пъти по-малко – 16 на сто.

НАГЛАСИ КЪМ НАЧИНА НА РЕГУЛИРАНЕ НА ДОНОРСТВОТО НА ОРГАНИ В БЪЛГАРИЯ (%)

Според вас, как е най-добре да се регулира процесът на донорство на органи у нас?

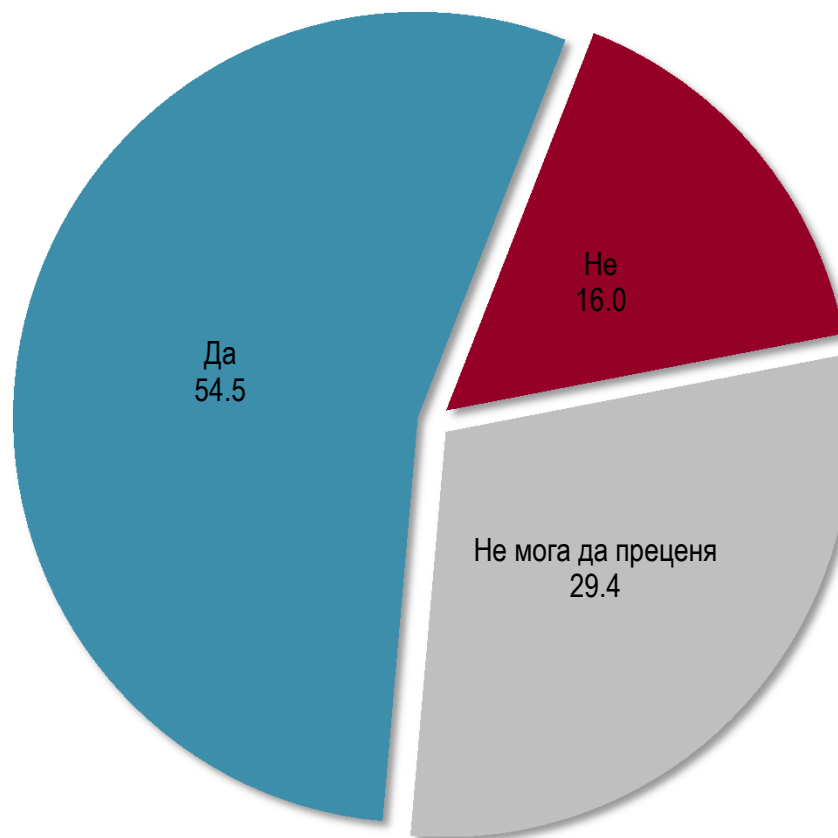

Q4. Според вас, как е най-добре да се регулира процесът на донорство на органи у нас?

База: Цялата извадка

Според вас, хората, регистрирани като донори, трябва ли да имат предимство, заедно със семейството си, при нужда от трансплантация?

База: Цялата извадка

Q12. Според вас, хората, регистрирани като донори, трябва ли да имат предимство, заедно със семейството си, при нужда от трансплантация?

- ✓ Слаба информираност и слабо желание да се говори по въпросите на донорството на органи в семейството и в най-близкия приятелски кръг. Проучванията на Евробарометър сочат, че колкото повече се разговаря по темата, толкова повече нараства склонността на хората да бъдат донори. 77% от разговарялите по темата в семейството, са склонни да дадат съгласие за донорство на орган. Мнозинството от анкетираните са категорични, че е необходима повече информация по тези въпроси. Ролята на медиите е от първостепенно значение.
- ✓ Българските граждани продължават да имат по-ниска от средноевропейската готовност за деклариране на съгласие за донорство – както лично, така и по отношение на починал роднина. Налице е негативен тренд през последните години, като готовността спада от около 40 до 35 на сто, при средно за ЕС 53-55%.
- ✓ Проучването регистрира висока подкрепа за идеята както регистрираните донори, така и техните семейства да се ползват с приоритет при необходимост от трансплантация.
- ✓ Основните страхове от деклариране на съгласие за донорство са от евентуални злоупотреби и неочакване на достатъчна медицинска помощ, ако потенциален донор претърпи инцидент. Повече информация за процеса, за медицинските стандарти и за гаранциите в България за спазването на добрите медицински практики, са ключови за преодоляване на тези бариери и респективно, за повишаване на съгласието за донорство като шанс за спасяване на човешки живот.

За контакти:
Alpha Research
България, София 1000,
ул. Искър 54

Тел.: +359 2 9836056
Факс: +359 2 9836168

E-mail: headoffice@alpharesearch.bg
www.alpharesearch.bg